

Редактор-упорядник *Лозко Г.С.*
Художнє оформлення *Лук'яненко Л.В.*
Верстка *Сапура О.В.*

Шаян Володимир

Ш 32 Віра Предків наших. Філософські та літературознавчі праці. Т. 2 /
Серія «Пам'ятки релігійної думки України-Русі» / Упорядкування, підготовка до друку, коментарі та заг. ред. проф. Галини Лозко. – К. : ФОП Стебеляк О.М., Часопис «Сварог», 2019. – 400 с.

ISBN 978-966-1635-75-2

У цьому томі вміщено праці, які не увійшли до ювілейної збірки вибраних творів 2018 р. Український етнофілософ, професор Володимир Шаян є засновником Ордену Бога Сонця та руху відродження рідної віри українців. Його твори, замовчувані в радянській імперії, лише за незалежної України вперше знаходять свій шлях до українського читача. Професор Шаян був переконаний, що втративши рідну віру, народ занаставив свою душу, що мало трагічний вплив на його історію. Метою свого життя він уважав повернення рідної духовості своєму народові, бо: «Відродження нації не може бути завершене без відродження її власної віри». Книга зацікавить філософів, націоналістів, релігієзнавців, літературознавців, рідновірів, як і загалом широке коло читачів.

УДК 141.4:299.572]+39(081.2)(477)

Наукові рецензенти:

Лубський В. І., доктор філософських наук, професор
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Предко О. І., доктор філософських наук, професор
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Котляр Ю.В., доктор філософських наук, професор
Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Всі права застережені
All rights reserved

© В. Шаян, текст, 1987
© Г. Лозко, передмова, упорядкування,
заг. ред., комент., 2019
© Часопис «Сварог», ФОП Стебеляк, 2019

ISBN 978-966-1635-69-1 (Серія «Пам'ятки релігійної думки України-Русі»)
ISBN 978-966-1635-75-2

ЗМІСТ

Вступ

<i>Галина Лозко. Передмова. Відзначення 110-річчя від дня народження Великого лицаря Ордену Бога Сонця</i>	4
Редакційні засади	9

Володимир Шаян

1. Прапор України (<i>Студія містики символу</i>)	13
2. Тризуб (<i>Велике таїнство української Душі</i>)	24
3. Дунай, Дніпро і Дністер (<i>Порівняльно-лінгвістична і філологічна студія</i>)	33
4. Студії над ведійською думкою. Частина перша	64
5. Студії над ведійською думкою. Частина друга	79
6. Постаць Берези у староукраїнському культі Різдва (<i>Етнологічна і порівняльно-філологічна студія</i>)	102
7. Григорій Сковорода – лицар святої борні. Частина перша	144
8. Етичні, соціологічні й педагогічні погляди Григорія Сковороди (<i>Ідеологічно-філософські дослідження</i>)	185
9. Основна сила творчості Шевченка (<i>Друге, розширене видання</i>)	206
10. Іван Франко – син свого народу	261
11. Велика Пробуджена. Праці про Лесю Українку	266
12. Праці про Олега Ольжича	337

Висновок. Питання національної чи понаднаціональної віри	370
В любові, вірі й послуху!	375

Бібліографія	379
---------------------------	-----

ПРАПОР УКРАЇНИ

(Студія містики символу)

Достойні Лицарі Ордену Бога Сонця! Достойні Лицарі – Борці за Волю України! Дорогі Друзі!

Сьогодні є відповідний час, щоб призадуматися над Прапором України, над його духовим змістом і його призначенням. Питання, хто є правдивим, духовим Прапороносцем цього Прапору, в'яжеться органічно із питанням його Суті й разом із ним буде природно розв'язане.

Прапор України є Синій і Жовтий.

Український нарід, прагнучи знайти якесь натхнення й глибше пояснення цих кольорів, зв'язує їх із блакиттю небес та із доспілим золотом буйних, пшеничних ланів України.

Пояснення інтуїтивне й без сумніву правильне. Ми спробуємо дати йому відповідне поглиблення на основі Знання Таємного.

Знання Таємне – це та скарбниця Божественної Мудрості, тобто теософії, чи гнози, – що зберігалася віками у найближшій тайні та давалася тільки пророкам-ієрофантам, одухотвореним володарям народів, великим провідникам і учителям людства.

Колір Синій

У Знанні Таємному Барва Блакитна є містичною барвою планети Юпітера. У світі барв вона несе у собі всю безмірну таємність цієї найпотужнішої планети – Юпітера, Володаря Богів, Творця і Вседержителя Вселенної.

У екзотеричній – тобто загально доступній мудрості – ця барва зв'язана нерозривно і символізує проявлену Вселенну, – тобто Ладу, Дружину і Потугу Перуна.

В українському світовідчуванні ця Богосутність окреслена словом – Лада – і заключає у собі, як свій словотворчий корінь, поняття ладу. Основою ладу – знову ж таки у світовідчуванні Українського Духа – є поняття любові, як основи ладу. Лад нерозривно поєднаний із любов'ю. Богосутність Лада є, отже, у міфологічному аспекті Богинею Любові, Богинею Ладу, Богинею-Жінкою і Матір'ю.

У космогонічному аспекті Божественності це – Вселенна проявлена, це еманалія чи твір Перуна у стані Пробудження й Космічної Творчості, у стані Манвантари¹. Барва Синя, це окреслений ним Простір, це магічний круг його танцю і творчості.

Це сотворений ним Простір, – проявлена Потуга, Простір Космосу і сам Космос – у відрізненні від Хаосу, що є ворогом Космосу, відсутністю барви.

Бачимо отже, як дивно і блаженно українське світовідчування природи Ладу і Богині Лади відповідає – на нижчій площі пізнання – глибокій мудрості Знання Таємного.

Отже у земному аспекті це буде ота безмежна синь небес, над таким же безмежним українським ланом, степом і простором.

¹ Манвантара – це астрономічний період вимірювання часу, дослівно «період Ману». Згідно з Пуранами, 1 манвантара = 1/14 кальпи = приблизно 71 магаюга = 852 000 років девів = 306 720 000 сонячних років. У кожній манвантарі світ, створюваний заново, має своїх Богів і героїв.

У ще більше спрощеній геральдичній концепції заходу, ця барва символізує також безмежність моря, репрезентованого у геральдиці поземими [горизонтальними – Ред.] лініями. Цей аспект, однак, не відігравав дотепер більшої ролі в українському світовідчутті.

В українському державотворчому аспекті життя нації – це простір, здобутий творчою працею, простір первісного й дикого простору-хаосу, перетвореного людською працею на культивованій терен, придатний для розвитку й росту нації. Це в майбутньому також море, як можливість дальшого розвитку.

Це, отже, Лад в українському значенні цього слова, заснований на любові. Цілком інстинктивно українці вважають недостатньою й недосконалою всяку форму об'єднання чи організації, в якій немає елементу любові.

У психо-онтологічному аспекті – це благородність, це творчий ідеалізм, це безмежна далекоглядність духового прозріння, це всеобіймаюча широта ідеалістичного універсалізму, це Висока Космічна й Божественна Мудрість і Любов.

Це стан чистого Божественного Натхнення та Прозріння.

Це Ізида і Лада.

Тут доходимо до межі екзотеричного і глибшого, езотеричного значення барви синьої. Барва синя відчувається у світі екзотеричному, як барва спокою і лагоди, як барва жіноча.

Тільки в найглибшому езотеричному аспекті знаходимо чоловічий еквівалент цієї барви.

Це Грім такий яскравий і до «синього» розпалений, що саме в ньому натхненні віщунки бачили барву синю, навантажену потугою громовинної сили. Таку барву, найяскравішу і найпотужнішу, яку тільки могло знайти їх віще око на небі, вбачали вони у найяснішому світлі Божественного Юпітера.

Ця синя барва із електричним наладуванням є таємною барвою Юпітера.

Із тим саме таїнством зв'язаний символ і Богосутність Синього Грому Перуна. Ключ до розв'язання цього преглибокого таїнства знайде пильний читач у моїх книгах «Про Перуна Знання Таємне».

Тайна Синього Грому була відомою в історії людства тільки дуже нечисленним ієрофантам із Білого Кругу Ордену Бога Сонця.

Незбагненне Таїнство Синього Грому не може бути до кінця зрозуміле, а тим менше виявлене.

Те, що можна сказати, є наступне:

У психо-онтологічному аспекті Синій Грім, це та Таємна чоловіча Сила Перуна, що розпалює саме Натхнення Найвище.

У душевному стані лицаря – це повне визволення від усіх обмежень особистості, коли його душа відгукується і стає голосом Синього Грому.

Це, отже, Тайна Відчуття Божественної Творчості. Це участь у ній. Це правдива і найвища Воля Лицаря, коли він здійснює Жертву Найвищу. Це стан безмежної Любові до Перуна і Ордену, в якому Синій Грім відчувається як безпосередньо присутній у нашому дусі. Це стан безмежної Відданості й Активності одночасно. Синій Грім знаходить тоді в душі Лицаря простір і паливо для свого вибуху. Це стан найчистішого Послуху й найвищої Любові, в якому Воля Лицаря є одночасно Волею Ордену і Перуна.

Це та сила, що в космічному аспекті розпалює саме натхнення. Із цього натхнення що лиш – у дальшому процесі – постає рішення, воля чину і потуга здійснення, тобто Владарська Червіль Вогню.

Синій Грім – це та Таємна Потуга, що запліднює саму чоловічу Силу Плідності. В цьому смислі, це найбільш згущена Творча Сила Космосу.

У цьому місці кінчиться можливість дальших вияшень щодо природи цієї Потуги.

Так само багато інших Тайств, зв'язаних із Тайнством Синьої Барви Синього Грому Перуна, не можуть бути виявлені. Ця препотужна Барва Блакитного Грому є першою барвою Пратору України.

Барва Жовта

Жовта барва в очевидний спосіб в'яжеться із Сонцем. Це найближче і безпосереднє джерело всякої і всієї Енергії на Землі.

Основна якість цієї Потуги – це саме Життя у його незбагненній і многопроявній всеоб'ємності й усепроявленні. Золота барва Сонця – це, отже, Барва Життя у його повноті проявлення, у його здійсненні, у його радості й творчому триумфі.

Це барва Життєвої Потуги й Радості. Це Свято Життя у його Владарній Короні.

Це барва володарів, здійснена в історії у коронах усіх володарів світу.

Барва владарної Величі й Потуги, здійснена у золотому панцирі римських імператорів.

Та сама барва – дозрілої пшениці й меду, – тих найбільше золотистих дарів Бога Сонця для людства.

Цією барвою вітають вони Бога Сонця. Цією барвою видзвонюють йому свій золотистий гімн. Це барва дзвінкого металу, барва труб, литаврів, фанфар і чінелів²

Барва музики радісної й триумфальної.

Це барва Золотого Снопа Пшениці – уособлення Духа Пратредка і Духа Сонця, засновника нашої раси. Його шанували наші предки, як найвище Божество в День Різдва Сонця.

Екзотеричний зміст цієї барви такий самозрозумілий, що треба залишити дальший розвиток цих роздумувань натхненням гімнам поетів і піднесеній душі наших читачів.

З черги спробуємо визначити деякі езотеричні аспекти цієї барви.

Це барва Вогню у його розквіті. Барва Вогненного Квіту, – Вогню в його благодійній, життєтворчій потугі, Вогню в його здійсненні й актуальності.

Вогню, що ним живе Земля і Сонце.

Це Любов у її емоційному й актуальному здійсненні. Це власне її полум'я. Це любов, що обіймає предмет любові, так як вогонь обіймає паливо й перемінює його на Потугу.

Ще глибше значення барви Жовтої веде до арканів Знання Таємного Ордену Рожехресників [Розенкрейцерів. – Ред.]. Воно зв'язане там із тайною, про яку світ чув неясні й глухі вістки, як про чудесну переміну металів у алхімії. У цій переміні барва золота мала би бути тим чудесним барвником, що відігравав роль діючого агента переміни, або може каталізатора, якби це сказав сьгоднішній хімік. Цей чудесний барвник в'яжеться далі із їх – Рожехресників – тайнством Філософського Камея Переміни.

У езотеричному сенсі ця переміна менш благородних металів на золото – це саме переміна, що доконується в людській душі. Це процес її ублагоугоднення, – тобто – переміни менш вартісного металу в золото Лицарської Непохитності, Стійкості, Незашлямованості й неможливості заіржавлення Чистої Душі Лицаря Рожехресника, випробуваної в усіх

² чінелі – ударний музичний інструмент, що складається з двох мідних блях для ударів одна об другу (Словник Лемківської Говірки. Пиртей П.С., 2001).

пробах вогню, випробуваної Філософським Каменем Правди. Це була ота фабрифікація [фабрикування, виробництво. – Ред.] золота, що їй завидували Ордену профани.

Таке розуміння золота було дане в інтуїції Володимира Великого, коли він висловив пам'ятні для Ордену слова:

«Із доброю Лицарською Дружиною можна здобути все золото світу, але за жодне золото світу не можна купити доброї Лицарської Дружини».³

Оце є те найцінніше золото Лицарів Ордену Рожехресників.

Золото – це магічний еквівалент душі Лицаря Ордену, її не заторкне іржа зависті, ненависті чи страху. Вона усе горить рівним і однаково сильним полум'ям послуху, вірності й любові Ордену.

Багато таїнств в'яжуться із цим процесом переміни металів на золото. Вже божественний Платон класифікував душі людські за схемою цінностей металів.

Сутність людської душі є насправді куди міцнішою реальністю від золота. І справді легше перемінити олово на золото, ніж душу уродженого раба на душу Лицаря Ордену.

А однак існує Знання Таємне майстерства над душами людськими.

Золото є справді каменем пробним душі Лицаря.

Це є правда барва Золота Сонця і Вогненного Квіту.

Співдія обох барв

Обидві ці барви – Синя і Жовта, – взаємодоповнюють одна одну. Цей факт знаний у фізіо-біології, як контрастність барв Синьої й Жовтої.

Золото Сонця є дальшим здійсненням Синього Грому, оскільки Бог Сонця є іншим аспектом тієї самої і єдиної Природи Бога Богів – Перуна.

Сонце на небі – це його Живий Вогненний диск, викинутий ним у простір, щоб сіяв безмежну й безкінечну Енергію його Золотого Сімені.

Ми є виткані із цього Золотого Проміння й Правдивого Золота Сонця.

Усі первні Життя розкладаються і складаються на один і єдиний первень: на Золото Соняшного Проміння.

Обидві ці барви доповнюються так, як благородне натхнення і дійсність чину, що із цього натхнення випливає.

Обидві ці барви є нероздільні. Життя нації було б неможливе в одному плані однієї барви. Там, де немає гармонійного поєднання дії обох барв, там немає й розвитку нації.

Обидві ці барви разом у їх співдії означають Промінь Божественної Мудрості й Любові, проявленої в Житті.

Великий і блаженний буде нарід, що зрозуміє й здійснить магічний ключ, заключений таємно у його Блакитно-Золотому Прапорі.

Бо Мудрість і Любов є основою Ладу й Величі.

Бо Мудрість і Любов – це справжній фундамент Божественної Владарності.

Таким хочу сотворити Тебе, Мій Народе!

Прийми об'явлення Таїнства Твого Прапору, – як мій високий наказ і благословення.

Так нехай станеться!

Хай переможе Дух Просвітитель!

*Дано 5-го березня 1954 р.
Володимир Ордену Бога Сонця*

³ Це прислів'я, відоме ще в лицарському Ордені Святослава Хороброго, було засвоєне його сином князем Володимиром.

Прапор України і духовість українця

Достойні Лицарі Ордену Бога Сонця! Достойні Лицарі – Борці за волю України! Дорогі Друзі!

У продовженні мого послання про Прапор України, я хочу також поділитися з Вами деякими думками про те, як Знання Таємне про Прапор України, – дійсний зов і ключ до української духовості, – дозволив нам дещо глибше заглянути в таємницю душі української нації.

У своєму розвитку українська нація, – а вона саме перед порогом свого духового пробудження й самоусвідомлення, – починає уже зовсім виразно виявляти ті якості духового характеру, які відповідають магічним якостям її прапору. І хоч вона ще не досягнула порога свого духового самоусвідомлення, проте можна вже говорити про основні риси характеру й світогляду українця, як типу.

Отже, якості обох барв сполучені в гармонійній дії, дають нам важливий ключ до розуміння духовості ідеального українця, а також до оцінки його теперішнього, тобто актуального стану його духового розвитку. До цього актуального, отже хвилюючого й проминаючого стану душі українця, стосуються мої зауваги. Міра наближення актуального до ідеального буде, отже, нашою мірою розвитку.

Пригляньмося перш за все до характерних відповідників, у яких виразно переважає чи то одна чи друга барва, так би мовити окремо, у дії роз'єднаний і негармонійний.

Синьому променеві буде відповідати тип ідеаліста, мрійника, шукача ідеалів, шукача правди, сповненого любов'ю до народу, а одночасно до цілого людства, із глибоким співчуттям до всякої кривди й терпіння. Цей тип характеризує благородність і жертвенність, просунену аж до повного самовідречення й самозаперечення. Цей тип, природно, шукає свого доповнення в другому типі, що його назвемо типом життєвої сили. Звідси любов українського інтелігента-ідеаліста до українського селянства. Він природно, відчуває потребу праці над підвищенням духовості цього другого типу, вбачаючи в цьому розвиток і здійснення своїх ідеалів. Українська історія, а зокрема історія визвольного руху, у першій фазі національного самоусвідомлення, знає безліч типів ідеалістів – національних пробудників. Цей тип характеризує наголошена діяльність інтелекту, часом це навіть вищий ментальний план із універсальними тенденціями, при одночасній недомагаючій вітальності чи практичній життєздатності.

З другого боку, Жовтому Променеві буде відповідати тип людини, міцної своєю заповнюючою силою вітальності й життєздатності. Цей тип аж випромінює силу життя на його нижчому, біологічному плані існування.

Характеризує цей тип глибока й природна життєздатність, що впливає із самого метафізичного кореня життя. Ця сила немов переливається в цьому типі через береги, як невичерпана Потуга Життя із непереможним гоном до здійснення в життєвому рості й розвитку.

Це, отже, соняшна сила пшеничної раси так буйно і прекрасно виражена в основних рисах молодого українця. Чаша Життя, наповнена Богом Сонця, шумить і переливається в п'янкій, невичерпаній радості й захопленні. Найбуйніше вона проявляється в українському танці та в українській народній ноші [народному вбранні. – Ред.], до захвату закоханий у насичених сонцем життєрадісних барвах.

Деякі з тих танців носять на собі виразні сліди старого ритуального танцю, як напр., аркан. Гуляють його самі чоловіки, окреслюючи в русі магічний круг, що підлягає в такий спосіб винятково сильній ритуальній магнітизації. Аналіз цього танцю виходить поза межі цієї праці, однак його зв'язок із культом Сонця є самозрозумілий для кожного,

що хоч поверхово ознайомлений із проблемами ритуальних танців. Кривий танець дівчат, що символізує соняшну спіраль у русі, є відповідником аркана у жіночій формі.

Цей другий тип українця, – після молодечого буяння, – при відсутності впливу Синього Променя, – дає нам пересічний тип практичної, життєздатної і життєрадісної української людини, із виразно означеною біологічною силою, можливо навіть надакцентованою, при відсутності іdealізму й прагнень вищої духовості. Це той тип, що при всій своїй заповнюючій красі й силі, творив отого тепер зненавидженого, темного раба, що знав тільки проблеми свого біологічного існування. Це оті українські парубки з драми «Ой не ходи, Грицю». У своїй негативній крайності, це також той темний мужик, якому не треба держави, бо мовляв: «Мене із мужика ніхто не скине». Це той тип, із душі якого хоче Шевченко вицідити сукровату кров раба, і налити в його серце крові чистої, святої й лицарської. Крові Синього Променя, як ми це сказали би сьогодні.

Золотий Промінь має свій осередок у Серцевому Крузі. Деякі містики вважали його осередком егоїзму. По суті цей егоїзм спрощується до відсутності дії, або кволої дії непробуджених ще вищих кругів, а перш за все Чолового Круга. Цей круг живиться головню Променем Синім і Фіолетовим.

Прикладом національної трагедії, основаної на неспівмірності дії обох променів, є сам Шевченко, який виразно стверджує у «Перебенді» і «Тризні», що існує прірва поміж ним і народом, і тому він не може розкрити перед народом повністю свою душу: «Дурним би назвали, од себе б прогнали. На своїм ріднім полі пророка побили б камінням». (Порівняй мою працю на цю тему п. н.: «Основна Сила Творчості Шевченка»).

Отже, що лиш через поєднання дії Променя Синього й Жовтого, почав витворюватися новий і правдивий тип духового українця.

Його життєва Снага, поєднана із іdealізмом, дає палаючий ентузіазм і жертвенну любов, що знаходить своє самоусвідомлення й здійснення в українському героїзмі.

Це буде героїзм служби священним іdealам, що разом із висотою іdealістичного лету несе в собі життєрадісну потугу здійснення в чинах [діяннях. – Ред.] і борні. В історії людства, це тип героя-містика, святого мученика чи реформатора.

Дійсність української історії виплекала єдиний у своїм роді тип масового героя. Вроджене прагнення до іdealізму знайшло свій вираз у прагненні до Іdealу Національної Волі. Безстрашний і безмірно жертвенний борець за цей Іdeal Національного Визволення, є вже виразом поєднаної дії Променя Синього й Жовтого.

Синя барва у його прапорі діє без сумніву, як поклик до іdealного, як зов самого Іdealу, як щось Високе, Піднесене, Натхненне, Священне. Був навіть через короткий час спір, *котра барва є першою*. Інстинкт нації вирішив правильно це питання на користь Барви Синьої.

Звичайно, не треба забувати, що в природі й людському психо-організмі діють одночасно всі Сило-Промени Містичного Соняшного Спектру. Коли говоримо про вплив якогось Променя, то маємо на увазі його переважаючий чи вирішальний вплив.

Для здійснення співдії обох згаданих променів є характерне світовідчужання, іdealістичне й героїчне, при безмежній готовості до жертви, навіть і саме найвищої жертви життя. Життя стає виразно підпорядковане домінуючій Ідеї. Одночасно знаменує таке світовідчужання однонапрямність волі, дії й борні. Ця однонапрямність у своїх негативних формах прибирає вид однобічності, засліплення чи фальшивої іdealізації.

Розуміння борні для такого типу героя – це прямий пролом при фронтальній зустрічі ворога. Це «Іду на Вас» Святослава. Це героїчна безстрашність і повна

погорда смерті, болю, ран чи терпінь. Це пряма оборона ідей через пряме й безпосереднє їх визнання. Це постава перших християн у самоствердженні їхньої віри. Це герої Крут і Базару.

У політичному думанні така постава дає крайню безкомпромісність.

Прикладом такого героя у лицарському аспекті був легендарний Берсерк⁴, безстрашний лицар, що зустрічає у бою безмірно переважаючу силу цілої фаланги ворогів.

Історія українських визвольних змагань дає людству нові, безсмертні приклади героїзму, яких не знає історія цілого людства. Зокрема, історія героїчної борні Української Повстанчої Армії, – у трагічних умовах борні на два фронти, при безмірній, технічній і чисельній перевазі ворога, – дає людству безсмертні приклади тисяч Берсерків, а кожний із тих тисяч не тільки не уступає перед героїзмом легендарного Берсерка, але сильно і високо його перевершує.

Можна сьогодні об'єктивно й понад усякий сумнів ствердити, що пробуджена до чину й борні нова, молода українська генерація – це найбільш героїчна нація на шлому світі й в усій історії людства.

У типі героя-борця Української Повстанчої Армії, українська нація віднайшла вихідний пункт для творення свого національного ідеалу героя.

Це буде той самий молодець, повний запалу, життєвих сил і життєвої радості, той самий син пшеничної раси Бога Сонця, той самий, що так легко, розкішно й невтомно гуляв аркана, а що тепер ставить собі усвідомлене завдання служити Високому Ідеалові Волі й Суверенності Нації. Свої перекипаючі через берег життєвої чаші молодечі сили віддає він у жертвенну службу героїчному ідеалові своєї нації. На своє здивування він відкриває, що в цьому героїчному пробудженні він не тільки не заперечує себе, а власне знаходить своє правдиве і вище «я». Його не відстрашує ані безмір ворожих сил, ані навіть факт, що його дію часто утруднює отой опортуністичний дядько, який ніяк не розуміє його героїчного пориву.

В українських військових формаціях останнього часу дається понад всякий сумнів ствердити дивний і подиву гідний факт: це раптовий, нечувано скорий і стихійний процес інтелектуального розвитку усїєї основної маси вояцтва. Для сирого, невиробленого, хоч кучерявого й швидкого сільського парубка, що, здавалося, знав тільки гуляти аркана й бігати за дівчатами, знайшли у цьому війську іронічне окреслення «селепка» [селока. – Ред.]. Звичайно, в кожному війську з такого типу виходив дещо обтесаний, але переважно на тому самому рівні інтелектуального розвитку. Тим часом, в українському війську, – основаному на ідеалі високої жертви при найвищому напруженні волі й чину, під морально-ідейним тиском високих ідеалів Волі й Суверенності Нації, – отой іронічно названий «селепко» виявляв нечувано скорий і надзвичайно багатий інтелектуальний розвиток. Вивчення чужих мов, фаху, чи звання офіцера впродовж кількох місяців – це ще найменші чудеса того чудесного розвитку. Ми бачили там пробудження справжніх філософських та ідеологічних шукань у парі з дійсним моральним ростом.

Це чудо пояснюється тим, що в граничних ситуаціях смерті й жертви, у напруженні волі, у високому ідеалістичному натхненні, відбувалося магічне пробудження Чолового Круга, що дає висоту й досягнення інтелектуального розвитку. У результаті цього процесу осміяний «селепко» переставав існувати.

⁴ *Берсерк, берсеркер* (дав.-сканд. Berserkr) – скандинавський воїн-вікінг, який присвятив себе Богу Одну. У битвах берсеркери відрізнялися несамовитістю, великою силою, швидкою реакцією й нечутливістю до болю; близькі до наших козаків-характерників.

Цей процес раптового пробудження вищих кругів має однак свою негативну форму. Пожвавлення чи пробудження дії одного із тих кругів відбувається часом, як наслідок раптових вібрацій чи подразнень нижчого Круга, що дає фатальні й часто безпосередньо нищівні наслідки для даної одиниці. Наслідком такого демонічного пробудження є часто переріст особистої амбіції, часто холодної, рафінованої, жорстокої. Це прямо сатанічна гординя, що витворює цілу галерею типів злочинних чи патологічних. Однак пробуджений Чоловий Круг дає також у таких випадках певне пожвавлення своєї дії. Це тільки скріплює небезпечну й деструктивну дію таких демонічних типів, зокрема небезпечних на провідних становищах. На жаль, молодець, що легко ідеалізує кожний провід, майже зовсім не вміє розрізнити ці два типи інтелектуального пробудження.

У таких скомплікованих і трагічних, а проте в основному величавих і радісних обставинах, – у вогні й бурі революцій відбувається поєднання дії Синього й Жовтого Променів.

У пробудженому до борні новому українському лицарстві, знайшла нарешті українська нація свій ідеал героя. Але український героїзм не знайшов ще свого власного Ідеалу. Ще надто коротко дозволив він діяти в своєму серці великому й незбагненному Променеві універсального Ідеалізму. Ще надто сильно діють нижчі, біологічні сили в його духовості, щоб він міг побачити хоч би тільки середню висоту свого Правдивого Ідеалу й Кличу в історії Людства.

Синій Промінь ще надто слабкий в українській духовості.

Тут доходимо до однієї із найглибших таємниць Прапору України, а отже, й душі українця.

Поєднана дія обох барв Синьої та Жовтої дає в результаті український Прапор – тобто співдія барв Синьої й Жовтої – у екзотеричному аспекті не дає – як здається – розв'язки провідництва, тобто Володаря української Нації чи Української Держави.

У популярних, екзотеричних класифікаціях променів, сполучену дію Синього й Жовтого Променів, окреслюють, як Другий Промінь. У дії цього Другого Променя (підкреслюю – в аспекті екзотеричному), не бачимо провідника у його земному чи державно-організаційному смислі.

З другого боку існує наявний факт, що до сьогодні в українській свідомості проблема українського провідника чи провідництва не є розв'язана.

Як відповісти на ці факти?

Божественна мудрість і всеобіймаюча Любов, – здається, – чи справді так тільки здається – витворюють як проекцію ідеалу, що втілював би в собі ці якості, тільки...

Тільки, – як здається – постать Мудреця, Учителя, Пророка, Ієрофанта, Мислителя, Вішуна, Мандрівного Філософа, чи Кобзаря.

Відомо, що типовими втіленнями цього Променя вважаються в історії людства такі постаті як Будда, Христос, Божественний Платон, чи наприклад, Фребель, творець дитячих садків.

Справді видимі й безсумнівні провідники української нації, як Сковорода, пробудник українських пробудників, чи Шевченко, власне, пробудник сучасної української національної свідомості, чи безліч інших пробудників і продовжувачів справи Григорія і Тараса, – всі вони видаються нам перш за все великими людинолюбцями й учителями, а не провідниками в організаційному смислі цього слова.

Стрічаємо віч-на-віч найгірніше питання української дійсності. Стрічаємо віч-на-віч... не знаємо чи... найбільшу велич, чи найбільшу трагедію української нації.

Загляємо відважно в очі цього українського Сфінкса.